

BOETHIUS KOHTALOSTA, SALLIMUKSESTA JA ONNESTA

RUNO V

”Kas oudoksut Arkturusta, kun
se vieressä kulkee taivaanholvin.
Bootes tulivaununsa matkaan saa
vihdoin ja painaa ne lopuksi mereen.
Nopeasti sitten nousu taas alkaa.
Sinä taivaan lakeja niin ihmettelet.
Jos kuun sarvista valo sammuu pois,
kun pimeys mattonsa levittää,
kun viehkeä Diana tähdet keksii:
ne hän oli kätkenyt ensin itse –
kansat maan kaikki kauhistuvat,
ja soivat trumpetit, rummut myös.
Ei kukaan oudoksu koillisen tuulta,
kun se mainingit rantahan ajaa.
Ja toki kinos silmissä pehmenee
ja sulaa – on tuttu Foiboksen polte.
Helppohan täällä syyt on nähdä
vaan toisaalla piilossa vapistaan.
Jos tiesmitä harvoin luonnossa sattuu,
heti pelästyy niin häilyvä rahvas.
Kun haihtuu sumu ja tiedoton pimeys,
ei ”ihmeist’ ” enää sekaisin mennä.”

PROOSA VI

”Totta puhut,” sanoin. ”Mutta sinun tehtäväsi on selittää piilossa olevien asioiden syyt ja paljastaa voimatekijät, jotka verhoutuvat usvaan. Siksi ole hyvä ja tee minulle selkoa mielipiteistäsi, koska tämä arvoitussellisuus vaivaa minua pahanpäiväisesti.”

Rouva Filosofia hymyili tuskin havaittavasti ja vastasi pyyntöni: ”Sinä vaadit minua selvittämään vai-

keinta mahdollista asia; tuskinpa edes perinpohjainen esitys olisi tyhjentävä. Aihe on nimittäin sellainen, että kun yksi epäilyksen oksa saadaan poikki, kasvaa tilalle lukemattomia uusia, niin kuin Hydran päitä. Niistä ei tule loppua sitten millään, ellei hengen elävä tuli polta niitä pois päiviltä.”

”Sillä tässä aihepiirissä otetaan tavan mukaan käsittelyyn sellaisia ongelmia kuin Sallimuksen ykseys, Kohtalon kulku, odottamaton Sattuma, Jumalan tieto ja predestinaatio sekä tahdon vapaus. Tajuat mainiosti, miten vaikeita ongelmia nämä ovat. Mutta sinun täytyy tuntea myös nämä asiat lääkityksesi osana. Siksi koetamme käsitellä niitä edes pintapuolisesti, vaikka käytössämme on aikaa vain kovin rajoitetusti. Mutta jos kaunis laulu miellyttää sinua, saat odottaa ilon hetkeäsi jonkin aikaa, kunnes olen solminut oikeassa järjestyksessä yhteen toisiinsa liittyvät perustelut.

”Tehdään niinkuin haluat,” minä ehdotin. Sitten hän tuntui valitsevan aivan uuden lähtökohdan ja luennoi minulle näin: ”Kaiken elollisen synty ja muuttuvaisten luontokappaleiden kehitys kokonaisuudessaan sekä kaikki, mikä milläkin tavalla liikkuu, saa syynsä, järjestyksensä ja muotonsa Jumalan vakaasta mielestä. Tämä mieli sijoittuu oman ykseytensä suojiin. Se on monin tavoin säätänyt järjestyksen kaikelle, mikä tapahtuu. Kun samaista järjestystä tarkastellaan Jumalan mielen puhtaana ykseytenä, sitä kutsutaan Sallimukseksi; mutta kun tämä voima suhteutetaan kaikkiin niihin olioihin, joita se pitää liikkeessä ja järjestyksessä, niin muinaisajan ihmiset nimittivät sitä Kohtaloksi.”

”Tässä on kaksi eri käsitettä; sen oivaltaa vaivatta, kun tutkii niiden sisältöä. Näet Sallimus on juuri tämä jumalainen järki. Se on asettunut asumaan kaikkein korkeimpaan elämänprinsippiin. Se säättää kaiken olevaisen. Kohtalo taas merkitsee muuttuvaisiin olioihin kiinnittynyttä, suunnitelmallista järjestystä. Tämän kohtalon kautta Sallimus sitoo kaiken oikeaan paikkaansa.”

”Näet Sallimus pitää samanaikaisesti sisällään kaikki olennot, niin erilaisia ja niin loputtoman paljon kuin niitä onkin. Kohtalo sitävastoin panee liikkeeseen itse kunkin yksityisolion, jolla on paikkansa, muotonsa ja aikansa. Se toteutuu siten, ajan kehkeytyvä seurausjärjestys näkyy Jumalan silmissä yhtenä ainoana tapahtumana – ja se merkitsee Sallimusta. Mutta kun sama yhteys jakaantuu monedeiksi ja avautuu ajan virraksi, sitä kutsutaan silloin kohtaloksi.”

”Vaikka nämä kaksi toimijaa ovatkin niin erilaisia, ne silti edellyttävät toisiaan. Sillä Kohtalon järjestys juontuu Sallimuksen ykseydestä. Niinkuin käsityöläinen hahmottelee ensin mielessään sen esineen muodon, jonka hän aikoo valmistaa ja rupeaa sitten tuumasta toimeen ja toteuttaa sitten tietyn aikamäärän kuluessa konkreettisesti sen, minkä hän oli nähnyt ensialkuun mielessään selkeästi valmiina, samalla tavalla Jumala järjestää Sallimuksen kautta ainutkertaisesti ja varmasti sen, minkä on määrä tapahtua.”

”Mutta Kohtalon kautta Jumala hallitsee moninaiseen tapaan ja ajassa sitä, minkä hän on säätänyt. Joko Sallimusta palvelevat jumalaiset henget toteuttavat Kohtalon mahtia; tai sitten Kohtalon ketju rakentuu maailmansielusta tai kaikista palvelusolteista luontokappaleista tai tähtien liikkeistä taivaalla tai taivaallisesta enkeliarmeijasta tai demonien kaikkinaisesta juonittelusta – tai jostakin mainitusta syystä tai kaikkien syiden yhteisvaikutuksesta.”

”Varmaa on ainakin se, että Sallimus on kosmisen olemassaolon liikkumaton ja yksinkertainen hahmo. Kohtalo sitävastoin on liikkuvainen punos ja aikaan sidottu järjestys kaikelle sille, minkä jumalainen ykseys on määrännyt elämään.”

”Sanotun nojalla kaikki, mikä on kohtalonomaista, kuuluu myös Sallimuksen valtaan; niinhän on jopa Kohtalon laita. Toisaalta eräät oliot sijoittuvat tosin Sallimuksen alapuolelle mutta samalla Kohtalon punosketjun ylle: nämä ovat likellä korkeinta Jumalaa ja kiinnittyneet erottamattomasti häneen; siten kohtalosisidonnainen, liikkuva maailmanjärjestys ei ulotu näihin olentoihin.”

”Sillä samea keskikohtaa kiertävistä kehistä sisin lähestyy sisimmän keskuksen ykseyttä; ja samalla sisimmästä kehästä tulee vuorostaan ulkona oleville keskikohta, jota ne kiertävät. Sitävastoin uloin kehä kiertyy laveaan piiriin; se kattaa sitä laajemman alueen, mitä kauemmas se etäännyttävä jakamattomasta keskukselta. Mutta jos jokin olio yhdistyy ja nivoutuu tähän keskustaan, se vetäytyy ykseyteen ja lakkaa olemasta oma ulottuvainen ja levittäytyvä kappale.”

”Vastaavasti se mikä loitontuu perusmielestä, solmiutuu Kohtalon alati vahvistuvaan punokseen: Ja mitä likemmäs Olevaisen keskustaa jokin pyrkii, sitä enemmän se vapautuu Kohtalon ikeestä. Ja jos se kiinnittyy lujaan taivaalliseen mieleen, se pelastuu liikkeeltä ja nousee Kohtalon pakon yläpuolelle.”

”Siksi kuten ajattelu suhteutuu ymmärrykseen, kuten oleva tulevaan, kuten aika ikuisuuteen, kuten kehä keskipesteeseen – samalla tavalla Kohtalon liikkuva ketju suhtautuu Sallimuksen liikkumattomaan ykseyteen.”

”Samainen Kohtalon ketju pitää liikkeessä taivaan ja tähdet. Se sekoittaa elementit suhteessa toinen toisiinsa ja muuntaa niitä vaihtamalla yhden toiseen. Edelleen se uudistaa kaiken sen, mikä syntyy ja kuolee, kun siemenet ja poikaset noudattavat oman kehityksensä lakia. Niinikään Kohtalon ketju sitoo katkeamattomaan syy-yhteyteen ihmisten teot ja elämänsä. Koska syy-yhteys saa alkunsa liikkumattomasta Sallimuksesta, silloin myös syyt ovat pakostakin muuttumattomat.”

Sillä maailmaa hallitaan parhaiten siinä tapauksessa, että Jumalan mielessä asuva ykseys tuottaa taipumattoman syyjärjestyksen: tuo nimenomainen järjestys pitää itse muuttumattomana kurissa muuttuvaliset oliot, jotka muutoin kieppuisivat päämäärättömästi sinne tänne.”

”Siksi vaikka te ihmiset ette kykene näkemään tätä järjestystä, koska kaikki vaikuttaa teistä sekavalta ja kaootti-

selta, niin silti olioissa piilevä mitta saa ne suuntaamaan kulkunsa kohti hyvää ja antaa niille järjestyksen. Sillä mikään ei tapahdu pahan edistämiseksi - eipä edes pahojen ihmisten toiminta. Kuten olemme laveasti todistaneet, mielipuolinen harhaluulo on saanut pahat eksyksiin, vaikka hekin ovat tavoitelleet hyvää. Vielä vähemmän korkeimman hyvän keskipisteestä virtaava järjestys voi muuttua vastakohdakseen!”

”Sinä kuitenkin haluat penätä: ’Voiko mitenkään olla vielä epäoikoudenmukaisempaa järjestystä, kuin että hyvät ihmiset saavat osakseen milloin onnettomuutta, milloin menestystä, ja että pahojakin milloin siunataan runsain mitoin, milloin taas kohdellaan kaltoin? Elävätkö ihmiset sittenkään niin tietoista elämää, että heidän hyvinä tai vastaavasti pahoina pitämänsä ihmiset ovat mutkattomasti sellaisia, kuin he luulevat näiden olevan?’ Mutta tässä asiassa ihmisten käsitykset menevät pahoin ristiin. Siten ne ihmiset, joille toisten mielestä kuuluu palkinto, kuuluu toisten mukaan rangaistus.”

”Tunnustakaamme silti, että joku kykenee erottamaan hyvät ja pahat yksilöt toisistaan. Osaako hän kuitenkaan nähdä sielun niin kutsutun sisäisen rakennetyypin, jos saan käyttää kehollisia ominaisuuksia koskevaa termiä? Tämä on jokseenkin sama tapaus kuin se ihme maallikon silmissä, että joillekin terveille kehoille soveltuu ravinnoksi makea, toisille taas suolainen ruoka; ja sairaista puheen ollen joillekin tuo avun lievä, toisille sitävastoin voimakas lääkitys. Lääkäri ei ihmettele moista lainkaan: hän tiedostaa terveyden ja sairauden luonteen ja hallitsee myös hoitokeinot.”

”Mutta sanopa, mitä muuta sielun terveys on kuin hyvyttä ja sen sairaus pahuutta! Ja kuka on samalla hyvyyden säilyttäjä ja pahuuden karkoittaja ellei sitten Jumala, sielujen hallitsija ja parantaja? Kun hän katsoo Sallimuk- sen korkeasta vartiotornista, hän tietää, mikä on kullekin hyväksi; ja hän toimii niin, kuin hyväksi näkee. Tässä sattuu nyt huomionarvoinen ihme Kohtalon järjestyksessä: tietävä suorittaa tekoja, mutta tietämättömät kummeksuvat niitä.”

”Koskettaakseni hieman sitä vähää, jonka ihmisjärki voi tajuta Jumalan syvyydestä: kaikkietävä Sallimus arvioi tyystin toisin sitä miestä, jota sinä pidät oikeamielisimpänä ja oikeudenmukaisuuden tunnollisimpana vahtina. Oppilastoverimme Lucanus huomautti, että jumalia miellytti voittoa osapuoli, Catoa taas häviölle jäänyt osapuoli. Kaikki minkä näet tapahtuvan vastoin odotuksia on ole- vaisten asioiden oikea järjestys; sinun mielestäsi se tosin merkitsee nurinkurisuutta ja kaaosta.”

”Otaksutaan joku niin hyväluontoinen ihminen, että Jumalan ja ihmisen arvio hänestä osuu yksiin: silti hänen henkiset resurssinsa ovat heppoiset. Jos jokin vastoinkäyminen kohtaa hänet, hän kaiketi luopuu siitä viattomuudesta, koska se ei auttanut turvaamaan hänen onneaan. Niinpä viisas maailmanjärjestys säästää sen, jonka vastoin-

käyminen saattaisi tehdä huonommaksi, jotta välttyttäisiin aiheettomalta kärsimykseltä!”

”Joku toinen saattaa olla kaikissa suhteissa hyveellinen, vaikeuksista riippumaton ja lähellä Jumalaa. Sallimus pitää tämän ihmisen osalle koituvia onnettomuuksia niin kauheina, ettei se salli hänen kärsivän edes fyysisistä vai- voista. Sillä joku vielä minuakin parempi on todennut:

’Miehen hurskaan on tehnyt eetteri ruumiin.’”

”Mutta usein käy niin, että ylin valta annetaan hyvien ihmisten käsiin ylenmääräisen pahuuden torjumiseksi. Joillekin Sallimus mittaa sopivan sekoituksen hyviä ja huono- ja kokemuksia heidän mielenlaatunsa mukaisesti. Joitakin Sallimus koettelee, jotteivat he pääsisi tulemaan ylimieliksi pitkäaikaisen menestyksen takia. Joitakin se ahdistaa kovin koettelemuksin, jotta he vahvistaisivat sielunvoimi- aan osoittamalla kärsivällisyyttä. Jotkut pelkäävät aivan lii- kaa, mitä he oikein jaksavat kestää. Toiset halveksivat syyt- tä suotta sitä, mitä he sitten kuitenkaan eivät jaksaa kestää. Nämä ihmiset Sallimus pakottaa itsetutkiskeluun henkis- ten kärsimysten kautta.”

”Jotkut ovat ostaneet kunniaakaan kuolemansa hinnalla ajallisessa maailmassa palvottavan nimen. Toiset ovat kes- täneet kidutuksen murtumatta; he ovat antaneet toisille esimerkin siitä, ettei pahuus saata voittaa hyveellistä ihmis- tä. Ei ole epäilystäkään siitä, kuinka oikein ja hyvin järjes- tetty tämä kaikki on ja koituu niiden parhaaksi, jotka saa- vat sellaisen osan.”

”Sillä sekin tosiasia, että pahat saavat toisinaan murheita ja toisinaan toiveet toteutumaan, selittyy samoista syistä. Eikä kukaan ihmettele heidän surujaan vaan he ansaitsevat kaikkien mielestä onnettomuutensa. Toisaalta heidän kär- simyksensä toimivat pelotteina ja estävät muita rupeamas- ta rikollisiin puuhiin; toisaalta ne tekevät parempia ihmi- siä niistä, jotka joutuvat kokemaan kovia.”

”Pahojen hyvä onni taas on retorinen todistus hyvillä ih- misille siitä, mitä näiden pitää ajatella sellaisesta menestyk- sestä, jonka he usein huomaavat kulkevan pahojen seuras- sa. Luullakseni myös seuraava asia noudattaa luonnon jär- jestystä: joku saattaa olla niin intohimoinen ja raaka, että hänen puutteenalainen elämänsä voisi melko todennäköi- sesti katkeroittaa hänet lähtemään rikosten poluille. Salli- mus parantaa hänen vaivansa, kun se antaa hänen saada ra- haa lääkkeeksi.”

”Joku havaitsee, että häpeä on tahrannut hänen oman- tuntonsa ja vertaa mielentilaansa henkilökohtaiseen me- nestykseensä; hän kai pelkää, että hänen on vaikea kestää nautintojensa menetyks. Niinpä hän muuttaa tapansa; ja pelätessään menettävänsä onnensa hän nousee rappios- taan. Ansiottomasti käytetty vauraus on syössyt jotkut ansaittuun perikatoon. Toisille on suotu rankaisemisen oikeus, jotta hyvillä olisi mahdollisuus harjaantua toimes- saan ja pahat saisivat ojennuksen.”

”Sillä kuten hyvät ja pahat eivät ole solmineet mitään keskinäistä sopimusta, siten myöskein pahat eivät osaa päästä keskinäiseen sopuun. Miten he voisivatkaan! Heidän omatuntonsa repeää rikki paheista, ja itse kukin ajautuu ristiriitaan jo itsensäkin kanssa. Ja he suorittavat usein tekoja ja jälkeensä huomaavat, että ne olisivat saaneet jäädä tekemättä.”

”Ja siitä syystä tämä korkea Sallimus on tehnyt usein sen kummallisen ihmeen, että pahat tekevät pahoista hyviä. Sillä jotkut heistä katsovat kärsivänsä vääryyttä heitä paljon pahempien roistojen taholta. He palavat vihasta vahingontekijöitään kohtaan ja niin he palaavat hyveen puutarhaan, kun he pyrkivät erottumaan edukseen vihansa kohteista.”

”Sillä vain jumalaisen voiman katsannossa pahakin on hyvää; näet käyttämällä pahaa viisaasti Jumala houkuttelee esiin hyvän vaikutuksen. Nimittäin tietty järjestys koskee kaikkea olevaa sillä tavalla, että se mikä joutuu erilleen sille säädetyn, loogisen järjestyksen piiristä, putoaa kieltämättä toiseen tilaan; silti sekin olomuoto on järjestys. Siten Sallimuksen valtakunnassa ei saa olla mitään sijaa sattumalle.

Mutta ”Vaen en kaikkea voi, kuin taivahiset, kuvailla.”

”Sillä ihmiselle ei ole suotu mahdollisuutta tajuta älyllisesti ja selittää sanallisesti Jumalan työn kaikkia hienouksia. Saa riittää, jos on tajunnut vain sen, että Jumala, kaiken elämän Luoja, ohjaa ja säätää kaiken kohti hyvää. Ja kun hän toimii nopeasti pitääkseen luomansa olennot oman kuvansa näköisinä, hän hästää Kohtalon ketjua aseenaan käyttäen kaiken pahan valtionsa rajoilta. Niin tapahtuu, että jos tarkastelet järjestävää Sallimusta, et huomaa missään mitään pahaa, vaikka maailman uskotaan hukkuvan siihen.”

”Mutta huomaan, että raskas tutkimustyö on jo tovin raitannut sinua ja perusteellinen looginen päättely uuvuttaa sekin sinua. Odostat saavasi nauttia jostakin ihanasta runosta. Tartu siis juomaan, jotta se virkistäisi mieltäsi ja pääsisit jatkamaan vahvistuneena matkaa.”

RUNO VI

”Jos tahdot tutkia puhtain mielin lakia Zeun, jok’ uljaasti jylisee,
luo katsees taivaan korkeuksiin.
Tähdet ikuista rauhaa noudattaa
siellä kosmisen rauhan merkeissä.
Tulenpunan voimin aurinko liikkuu,
ja Foiben vaunut kylmässä kulkee.
Karhu huipulla taivaanholvin
tosin kääntyy nopeasti kulussaan
vaan ei laskeudu lännen vesiin.
Mereen ei Karhu sammua tahdo;
näkee muiden vaipuvan aaltoihin.
Vesper tuo tiedoksi varjot yön;

se vakaasti vuoronsa hoitaa.
Tuo Lucifer taaskin armaan aamun.
Niin toistuvat ikuiset liikkeet
voimasta rakkauden, vaan sodat
tähtitarhoista karkoitetaan.
Elementtejä säädellen oikein
elää sopu. Kamppailussa nyt on
veden vuoro kuivuutta väistää.
Voi yhtyä liittoon kylmä ja kuuma.
Kevyt tuli voi taivaalle nousta.
Niin alas laskee painava maa.
Samat ovat syyt: kevätlämmössä
kukkaa vuosi tuoksuja hengittää;
suvi kuuma viljan kuivaksi saa.
Syksy jo joutuu hedelmin runsain.
Sade kastelee talviset kunnaat.
Oikean suhteen takuu : kaikille
päällä maan on elo turvallinen!
Sama suhde ne poistaa ja kätkee.
Lopulta kuolema kaiken korjaa,
vaan Luoja kaiket ajat istuu,
korkealla kaiken ohjaa, säätää :
Herra ja kuningas, kaiken lähde,
laki, tuomari, viisas, oikeuskin.
Hän tähdet panee liikkeeseen, taas
pysäyttää. Löytää tien eksyneet.
Hän pakottaa ne kehäradoille
pois kulkemasta suoraa rataa.
Sillä muuten niin vakaa kaikkeus
irtoaa Luojastaan – paloiksi murtuu.
Rakkaus on kaikill’ yksi ja sama
kaikki vain yhteen tähtää : hyvään.
Kaikki ne vain siten elää voi,
että ne sitä hakee, mistä syntyi
ja rakkaus alati takaisin palaa.”

PROOSA VII

”Huomaatko jo, mikä seuraa kaikesta puheestamme?”

”No mitä?”, kysyin.

”Että kaikki onnen tilat ovat hyviä,” hän vastasi.

”Miten se voi olla mahdollista?” ihmettelin.

Hän lausui: ”Olehan nyt tarkkana. Kun kaikki onni, niin hyvä kuin huonokin, suodaan hyvien ihmisten palkaksi tai harjoitukseksi tai sitten pahojen rankaisemiseksi taikka parantamiseksi, sen täytyy olla hyvästä, koska se on oikeudenmukaista ja hyödyllistä.”

”Perustelu on aivan oikea,” kiittelin. ”Ja jos tarkastelen Sallimusta, josta teit minulle aiemmin selkoa – tai Kohtaloa, sanoisin sinun perustelleen käsityksesi vahvasti. Mutta jos saan sanoa, emmekö silti lukisi käsitystäsi niiden joukkoon, jotka sinä itse olet vastikään leimannut kelvottomiksi?”

”Kuinka niin?” hän kysyi.

”Koska tavanomaisessa puheessa sanotaan ja vieläpä tavantakaa, että joillakin on huonoa onnea!”

Hän laushti: ”Haluatko sinä sitten meidän joksikin toiviksi siirtyvän käyttämään puhekielen termejä, jotemme niin sanoakseni loitontuisi kovin eteälle inhimillisestä kielenkäytöstä?”

”Mikäpä siinä,” sanoin hänelle.

”Etkö olekin sitä mieltä, että hyödylliseksi osoittautuva asia on hyvä?”

”Kyllä olen,” myönsin.

”Onko toisaalta se onni, mikä joko harjaannuttaa tai korjaa, sinusta hyödyllistä?”

”On ilman muuta,” vastasin.

”Onko se siis hyvä asia?”

”Mitäpä muutakaan,” sanoin.

”Mutta semmoinen onni kuuluu joko hyveeseen turvautuville ja pahuutta vastaan taisteleville ihmisille tai sitten niille, jotka kääntävät selkensä paheelle ja lähtevät hyveen tielle.”

”Pakkohan se on myöntää,” totesin.

”Entä miten mahtaa olla sen hyvän onnen laita, joka annetaan hyvälle palkaksi? Pitääköhän rahvas sitä huonona?”

”Ei laisinkaan. Sehän pitää sitä mitä parhaimpana asiana, kuten totta onkin.”

”Mitä sanot toisesta onnen lajista, siitä mikä on katkera pala mutta merkitsee silti oikeudenmukaista rangaistusta pahantekijöille? Pitääkö kadunmies sitä hyvänä onnena?”

”Ei todellakaan,” vastasin. ”Se on hänen mielestään surkeinta, mitä ajatella saattaa.”

”Siinä tapauksessa saat pitää varasi, ettemme olisi samaa mieltä kuin rahvas ja tulisi lievästi sanoen outoon johtopäätökseen.”

”Mitä tarkoitat,” kysyin.

Hän selosti: ”Siitä mistä olemme päässeet yhteisymmärrykseen seuraa, että kaikki onni, onpa se millainen tahansa, on hyvä onni joko niille, joilla on hyve, tai niille, jotka edistyvät matkallaan hyveeseen tai edelleen niille, jotka ovat saavuttamaisillaan sen. Ja toisaalta kaikki onni on huono paheissaan rypeville ihmisille.”

”Tottahan se on,” sanoin. ”Silti kukaan ei uskaltaisi tunnustaa sitä todeksi.”

Viisas nainen jatkoi: ”Siksi filosofi ei saa masentua, kun hän joutuu mitteleämään voimiaan Onnettaren kanssa. Samaten rohkean miehen ei sovi joutua pelosta suunniltaan, kun sodan merkkitorvi törähtää. Sillä kummallekin näistä vaikea tilanne merkitsee haastetta; sotilas saa tilaisuuden kirkastaa kunniaansa, filosofi terästä viisauttaan. Ja tästä syystä käytetään termiä Hyve [virtus] koska hyve tukeutuu omiin voimiinsa [vires] eivätkä vastoinkäymiset nujerra sitä. Te jotka edistytte hyveen tiellä, ette ole tulleet tänne veltoilemaan ylellisyydessä tai riutumaan aisti-iloissa.”

”Te käytte katkeraa henkistä taistelua kaikkia Onnettaren muodostelmia vastaan, jottei huono onni teitä murs-

kaisi eikä hyvä onni turmelisi. Pysykää keskitiellä kaikin voimin!”

”Kaikki mikä pysähtyi ysitä ennen tai jatkaa toiselle puolella, saa tosin halveksimaan menestystä, mutta ei auta teitä. On nimittäin omissa käsissänne, millaisen osan mieluiten tahdotte saada, sillä kaikki nurjalta vaikuttava onni rankaisee, ellei se harjaannuta tai paranna.”

RUNO VII

”Kymmenen vuotta soti Atreun poika –
Agamemnon Troialle turman toi,
kosti Helenan, veljensä vaimon ryöstön.
Hän tahtoi Kreikkaan laivansa viedä.
Hän lapsensa surmas ja tuulen osti.
Muuttuen isästä papiksi helposti
mies katkaisi kaulan tyttärraukan.
Odysseus kuolleita miehiään itki,
kun Polyfemos-villi luolassa maaten
heidät suureen vatsaansa hotki.
Raivosi jätti pian silmin sokein.
Sai herran Ithakan ilon kyyneliin.
Herkuleen vaivat ja vastukset tunnet:
kentaurit korskeat nöyrytä saivat.
Hän leijonalta julmalta saaliin vei.
Tarkoin nuolin pudotti hän linnut
ja lohikäärmeen omenat sieppasi.
Ei haitannut tekoa kullan paino,
Kerberosta talutti kolmin ketjuin.
Hän teilasi julman roiston – kertovat
niin – tuli miehestä rehua hevosilleen.
Tuli Hydrasta loppu, kun myrkkyy paloi.
Sai Akheloos otsaan häpeän haavan :
joen rantaan siksi kasvonsa katki.
Antaios nujertui Libyan hiekkaan.
Cacus kuoli. Sammui myös Evandron viha.
Vaahtosi karju, kun se nuolemaan kävi
selkää, joka kerran taivasta kanto –
Vihdoin nosti hän taivaankannen
harteilleen. Urotyöstään viimeisestä
sai Herkules palkaksi taivaan. –
Menkää tekin rohkeasti matkaan
suuren esikuvan! Eikö selkänne vahva
jo lie! Kun voitatte maan vastuksen,
pääsette tähtiin.”

—

Tässä päättyy *Filosofian lohdun* neljäs kirja. Viides kirja alkaa.